

**Тактична підготовка (курс
індивідуальної підготовки). За
програмою базової
загальновійськової
підготовки (для підготовки
мобілізаційних ресурсів,
версія 5, термін навчання 1,5
місяці)**

Курс містить необхідний довідковий матеріал з тактичної підготовки за програмою базової загальновійськової підготовки (для підготовки мобілізаційних ресурсів, версія 5, термін навчання 1,5 місяці).

Зокрема в курсі висвітлено необхідні знання щодо організації та структури підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Розглянуто призначення механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України; організаційно-штатну структуру та озброєння механізованого відділення; роль та місце солдата в загальновійськовому бою. Визначено основні індивідуальні навички солдата в бою.

В кінці наведено завдання, умови та порядок їх виконання, оціночні листи.

ДЛЯ ПІДГОТОВКИ
МОБІЛІЗАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ,
ВЕРСІЯ 5

ТЕРМІН НАВЧАННЯ
1,5 МІСЯЦІ

ЗІ ЗМІНАМИ ТА ДОПОВНЕННЯМИ
(ОД АУ ГШ ЗС УКРАЇНИ №22113/С ВІД 22.02.2025)

ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА КУРС ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

**ЗА ПРОГРАМОЮ
БАЗОВОЇ
ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ
ПІДГОТОВКИ**

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ — 2025

Тактична підготовка (курс індивідуальної підготовки). За програмою базової підготовки загальновійськової підготовки (для підготовки мобілізаційних ресурсів, версія 5, термін навчання 1,5 місяці). Зі змінами та доповненнями (ОД АУ ГШ ЗС України №22113/С від 22.02.2025) — Київ: «Центр учбової літератури», 2025. — 96 с.

ISBN 978-611-01-3578-8

Курс містить необхідний довідковий матеріал з тактичної підготовки за програмою базової загальновійськової підготовки (для підготовки мобілізаційних ресурсів, версія 5, термін навчання 1,5 місяці).

Зокрема в курсі висвітлено необхідні знання щодо організації та структури підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Розглянуто призначення механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України; організаційно-штатну структуру та озброєння механізованого відділення; роль та місце солдата в загальновійськовому бою. Визначено основні індивідуальні навички солдата в бою.

В кінці наведено завдання, умови та порядок їх виконання, оціночні листи.

ISBN 978-611-01-3578-8

ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА СТРУКТУРА ПІДРОЗДІЛІВ РОДІВ ВІЙСЬК СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

(в “АРМІЯ+” розділ навчання – курс “Загальна підготовка” модуль 1. Збройні Сили України)

1.1 Призначення механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України. Організаційно-штатна структура та озброєння механізованого відділення. Роль та місце солдата в загальновійськовому бою (підзавдання 000Г.06Л(Б).0201).

Сухопутні війська – складають основу Збройних Сил України (ЗС України) та є головним носієм їх бойової могутності. За своїм призначенням та обсягом покладених на них завдань вони відіграють вирішальну роль у виконанні ЗС України своїх функцій як у мирний, так і воєнний час.

Сухопутні війська (СВ) призначені у взаємодії з іншими видами ЗС України вирішувати завдання зі стримання і відбиття можливої агресії, утримання зайнятих територій, районів, рубежів, розгрому угруповань противника. Вони володіють великою вогневою і ударною силою, високою маневреністю і самостійністю.

Сухопутні війська складаються з родів військ: механізованих і танкових військ, ракетних військ і артилерії, військ протиповітряної оборони (ППО) СВ, армійської авіації (АА), а також спеціальних військ.

А також до складу Сухопутних та Десантно-штурмових військ входять Єгерські підрозділи, які від звичайних механізованих бригад більш високим ступенем бойової готовності, підвищеної мобільністю, маневреністю і вогневою потужністю.

Механізовані і танкові війська складають основу Сухопутних військ України. Механізованим і танковим підрозділам належить вирішальне значення у загальновійськовому бою. Вони призначені для безпосереднього знищення противника в ближньому бою і виконання основних тактичних завдань: в обороні – утримання районів, рубежів, позицій, відбиття ударів противника і нанесення ураження його підрозділам; в наступі – розгром противника, що обороняється, захоплення важливих районів, рубежів, об’єктів.

Механізований і танковий батальйон є основними загальновійськовими тактичними підрозділами, а **механізована і танкова роти** – тактичними підрозділами. Вони виконують тактичні завдання як самостійно, так і у взаємодії з підрозділами інших родів військ і спеціальних військ, а також сумісно з підрозділами інших військових формувань (ІВФ) і правоохоронних органів (ПрО). Окремі (спеціальні, специфічні) тактичні завдання механізовані і танкові підрозділи можуть виконувати спільно з органами і підрозділами ІВФ і ПрО.

З метою надання більшої самостійності під час ведення бою (дій) механізованому і танковому батальйону (роті) можуть бути додані або виділені для підтримки інші підрозділи.

Додані підрозділи цілком підпорядковуються загальновійськовому командирі і виконують поставлені ним завдання.

Підтримуючі підрозділи залишаються в підпорядкуванні старшого командира (начальника) та виконують поставлені ним завдання, а також завдання, які поставлені командиром підрозділу, що підтримується в межах виділеного ресурсу (наряду) сил.

Механізованому і танковому батальйону (роті) можуть бути додані або підтримувати їх дії артилерійські підрозділи (на приморському напрямку також корабельна артилерія), підрозділ ППО, підрозділ (засоби) радіоелектронної боротьби (РЕБ), а також підрозділи інженерних військ і військ радіаційного, хімічного і біологічного (РХБ) захисту, а також можуть взаємодіяти з ними підрозділи ДШВ та армійської авіації СВ.

Механізованим підрозділам можуть додаватися танкові, а танковим – механізовані підрозділи.

А також до складу Сухопутних військ та Десантно-штурмових входять Єгерські підрозділи, які від звичайних механізованих бригад більш високим ступенем бойової готовності, підвищеної мобільністю, маневреністю і вогневою потужністю.

Ракетні війська і артилерія – окремий рід військ в складі Сухопутних військ та Військово-морських сил Збройних сил України. Артилерія є основним засобом вогневого ураження противника в операціях, що проводяться Сухопутними військами із застосуванням звичайної зброї, й виконують до 85% загального обсягу завдання із вогневого ураження супротивника. Ракетні війська і артилерія складаються із з'єднань оперативно-тактичних і тактичних ракет, з'єднань і частин гаубичної, гарматної, реактивної та протитанкової артилерії, артилерійської розвідки, мінометних підрозділів та підрозділів протитанкових керованих ракет. Вони призначені для ураження живої сили, танків, артилерії, протитанкових засобів противника, авіації, об'єктів ППО та інших важливих об'єктів при веденні загальновійськової операції (бою).

Війська протиповітряної оборони Сухопутних військ – рід сухопутних військ, призначений для прикриття угруповань військ та об'єктів їх тилу від ударів повітряного нападу противника при веденні об'єднаннями, з'єднаннями, частинами та підрозділами операцій (бойових дій), проведенні перегруповань (маршів) та розташуванні на місці. Цей рід військ існує у збройних силах практично усіх країн світу.

Спеціальні війська – війська і служби Збройних Сил, призначені для забезпечення бойової діяльності військ, що виконують вузькоспеціалізовані функції, та мають на озброєнні спеціально призначену для цього бойову та іншу техніку. Українське законодавство надає наступне визначення: “**Спеціальні війська** – війська, що призначені для забезпечення бойової діяльності збройних сил і вирішення властивих їм спеціальних завдань. Вони включають: з'єднання і військові частини розвідки, війська зв'язку, радіоелектронної боротьби, інженерні війська, війська радіаційного, хімічного і біологічного захисту, залізничні війська, топогеодезичні, гідрографічні, гідрометеорологічні (метеорологічні) частини”.

До спеціальних військ відносяться:

Підрозділи розвідки призначені для добування відомостей про противника та місцевість, а також для виконання спеціальних за видами розвідки завдань. До них належать підрозділи військової, радіоелектронної, артилерійської, інженерної, РХБ розвідки.

Підрозділи інженерних військ призначені для підвищення захисту підрозділів та об'єктів від засобів ураження, забезпечення їх мобільності та завдання втрат противнику застосуванням інженерних боєприпасів.

Підрозділи військ радіаційного, хімічного, біологічного захисту призначені для виявлення РХБ обстановки, виконання заходів підвищення живучості військ, ліквідації наслідків застосування противником ЗМУ, руйнування радіаційно і хімічно небезпечних об'єктів, маскуванню дій військ (об'єктів) аерозолями (димами) та нанесення ураження противнику вогнеметною зброєю.

Підрозділи зв'язку призначені для розгортання і забезпечення експлуатації засобів зв'язку і автоматизованого управління військами (АУВ), виконання організаційних і технічних заходів щодо забезпечення зв'язку у всіх видах бою (дій) підрозділів.)

Підрозділи радіоелектронної боротьби призначені для дезорганізації управління військами і зброєю противника шляхом радіоелектронного подавлення його засобів зв'язку, радіолокації, радіонавігації, радіоелектронних (оптико-електронних) засобів управління і наведення зброї, протидії технічним засобам розвідки, а також прикриття підрозділів і об'єктів від ураження боєприпасами з радіопідривноками.

Підрозділи матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) призначені для накопичення до встановлених норм і збереження запасів матеріальних засобів і військово-технічного майна (ВТМ), своєчасного забезпечення ними військ, а також відновлення в разі пошкоджень, поповнення замість витрачених і втрачених. Вони поділяються на підрозділи тилового та технічного забезпечення.

Підрозділи тилового забезпечення призначені для утримання запасів ракет, боєприпасів, пально-мастильних матеріалів (ПММ) та інших матеріально-технічних засобів і забезпечення ними підрозділів, а також забезпечення особового складу гарячою їжею та водою.

Підрозділи технічного забезпечення призначені для забезпечення підрозділів ракетами, боєприпасами і ВТМ, зберігання і підтримки їх в готовності до бойового застосування (використання); відновлення пошкодженого озброєння і військової техніки (ОВТ), а також надання допомоги екіпажам (розрахункам), механікам-водіям (водіям) у проведенні їх технічного обслуговування (ТО) та усуненні виявлених несправностей.

Підрозділи медичного забезпечення призначені для проведення лікувально-евакуаційних, санітарно-епідеміологічних заходів, а також заходів по захисту особового складу від ЗМУ (факторів, які виникають внаслідок руйнування об'єктів атомної енергетики, хімічної і біологічної промисловості) під час підготовки до бою (дій) і в ході бойового застосування підрозділів.

Успішне виконання загальновійськовими формуваннями завдань, що стоять перед ними, забезпечується спеціальними військами (інженерними, радіаційного, хімічного і біологічного захисту та інші) і службами (озброєння, тилу).

Основні тактичні дії механізованих підрозділів

Основні форми тактичних дій: бій, удар і маневр.

Тактичні дії – організовані дії підрозділів і військових частин під час виконання поставлених завдань.

Оборонний бій – вид загальновійськового бою, який ведеться з метою відбиття наступу противника, завдання йому максимальних втрат, утримання важливих районів (рубежів, об'єктів) місцевості і створення сприятливих умов для переходу в наступ або ведення інших дій.

Наступальний бій - вид загальновійськового бою, який проводиться з метою розгрому (знищення) противника та оволодіння важливими районами (рубежами) місцевості або об'єктами. Він полягає в ураженні противника всіма наявними засобами, рішучій атаці переднього краю його оборони, стрімкому просуванні у глибину його бойового порядку, знищенні та полоненні живої сили, захопленні ОВТ, матеріальних засобів, оволодінні визначеним районом (рубежем) місцевості, об'єктом.

Бій – організовані й узгоджені дії підрозділів і військових частин з метою знищення (розгрому) противника, відбиття його ударів і виконання інших завдань в обмеженому районі протягом короткого часу. Основним засобом знищення (розгрому) противника в бою є вогонь.

Удар – одночасне та короткочасне ураження угруповань військ і об'єктів противника шляхом потужного впливу на них усіма наявними засобами ураження.

Вогонь – ураження противника стрільбою (пуском) з різних видів зброї (озброєння) для знищення, подавлення, пригнічення, виснаження і руйнування.

Маневр – організоване пересування підрозділів (вогневих засобів, військовослужбовців) під час виконання поставлених завдань з метою заняття вигідного положення для ведення вогню по найбільш уразливих місцях у бойовому порядку противника, особливо у фланг і тил, а також для виведення підрозділів з-під удару противника. Маневр здійснюється підрозділами (вогневими засобами) і вогнем.

Видами маневру підрозділом є: охоплення, обхід, відхід.

Охоплення – маневр, який здійснюється підрозділами для виходу у фланг противнику.

Обхід – більш глибокий маневр, який здійснюється підрозділами для виходу в тил противника.

Охоплення і обхід здійснюється в тактичній і вогневій взаємодії з підрозділами, які наступають з фронту, а іноді й з тактичним повітряним (морським) десантом (далі – ТакПД (ТакМД)).

Відхід – маневр, який здійснюється підрозділами (вогневими засобами) з метою виходу з-під ударів сил противника, що переважають, недопущення оточення або для зайняття більш вигідного положення для подальших дій. Відхід проводиться тільки з дозволу або за наказом старшого командира.

Оборонний бій взводу (відділення, танка) включає послідовне виконання тактичних завдань, основними з яких є: нанесення ураження підрозділам противника при їх розгортанні і переході в атаку перед переднім краєм оборони; відбиття атаки противника і утримання зайнятого опорного пункту (позиції); знищення противника, який увірвався на передній край та вклинився в оборону.

Взвод (відділення, танк) повинен бути готовим до тривалого ведення оборонного бою в умовах застосування противником усіх видів зброї та засобів радіоелектронної боротьби (далі – РЕБ) і здатним відбити атаку переважаючих сил танків і піхоти, які підтримуються вогнем артилерії та ударами авіації, активними діями повітряних (морських) десантів та диверсійно-розвідувальних сил (далі – ДРС). Підрозділ повинен стійко утримувати опорний пункт (позицію) і не залишати його без наказу старшого командира. Дії особового складу повинні бути стійкими і активними.

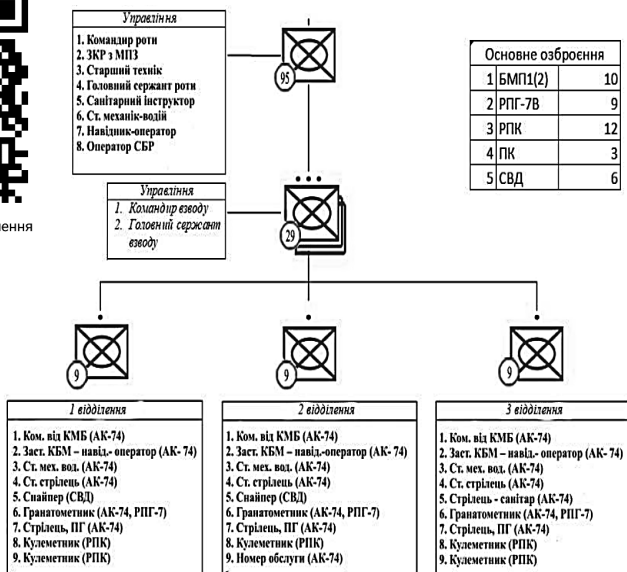
Підрозділи можуть переходити до ведення оборонного бою навмисно або вимушено, в умовах відсутності зіткнення з противником або безпосереднього зіткнення з ним. Оборонний бій організовується завчасно або в ході бою, протягом тривалого часу або у стислі терміни.

Організаційно-штатна структура та озброєння відділення , взводу, роти.

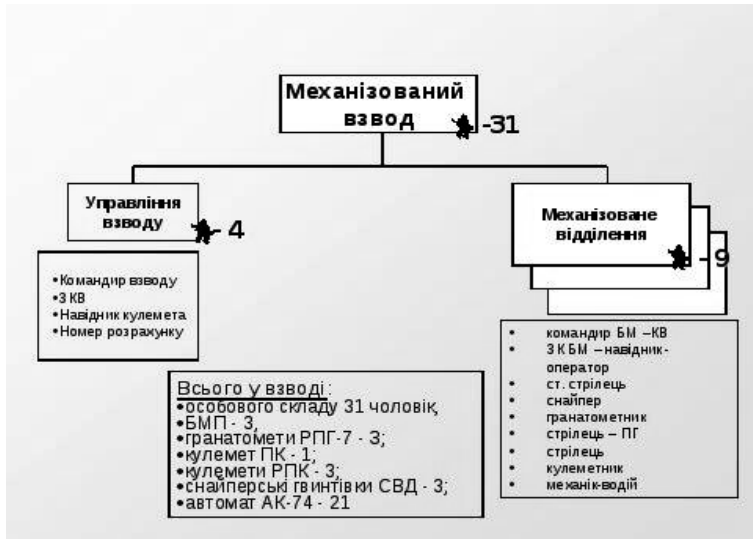

Склад механізованого відділення

Організаційно-штатна структура роти.

Організаційно-штатна структура взводу

Організаційно штатна структура відділення

Організація та озброєння механізованого відділення				
№ з/п	Посада	Позначення	Індивідуальна зброя	Основні завдання
1.	Командир відділення	КВ	Автомат АК (АКСУ)	Управління відділенням, зв'язок з командуванням
2.	Механік- водій (БМП) Водій (БТР)	МВ	Автомат АКСУ	Вправне керування бойовою машиною
3.	Навідник оператор	НО	Автомат АКСУ	Ведення вогню з бортового озброєння
4.	Старший гранатометник	СтГ	Гранатомет , АКСУ	Враження броньованих цілей противника
5.	Помічник гранатометника	ПГ	Автомат АК	Допомога при заряджанні та перенесенні гранат, прикриття
6.	Снайпер	Сн	Снайперська гвинтівка	Знищення важливих цілей противника
7.	Кулеметник	Кл	Ручний кулемет	Знищення групових цілей противника
8.	Старший стрілець	СтС	Автомат АК	Командування розрахунком стрільців
9.	Стрільці	С	Автомат АК	Враження живої сили на відстані ефективною стрільби
Зі складу стрільців можуть бути призначені				
10.	Помічник Кулеметника	ПКл	Автомат АК	Прикриття та допомога кулеметнику
11.	Стрілець-санітар	СС	Автомат АК	Окрім завдань стрільців, відповідає за надання допомоги пораненим

Обов'язки стрільця в бою.

Кожен військовослужбовець відділення зобов'язаний:

знати бойову задачу відділення і свою бойову задачу; знати сигнали управління, взаємодії, оповіщення і порядок дій за ними;

знати й утримувати у постійній готовності до бойового застосування (використання) свою зброю і бойову техніку;

досконало знати способи й прийоми дій у бою, мати тверді вміння і навички в діях зі зброєю (при озброєнні бойової машини);

знати і дотримуватися норм МГП;

знати порядок обладнання фортифікаційних споруд, уміти швидко обладнувати окопи й укриття, в тому числі й з використанням вибухових речовин, здійснювати їх маскування;

знати способи захисту від ЗМУ і ВТЗ противника;

уміло використовувати захисні й маскувальні властивості місцевості, засоби індивідуального захисту і захисні властивості машин, уміти долати загородження, перешкоди зони зараження, встановлювати і знешкоджувати протитанкові та протипіхотні міни, проводити спеціальну обробку, дегазацію, дезактивацію та дезінфекцію;

знати і вміти готувати до бойового застосування і використовувати штатну зброю (озброєння бойової машини), швидко споряджати патронами обойми, магазини, стрічки;

стежити за витратою боєприпасів і заправкою БМП (БТР) паливом, вчасно доповідати своєму командирі про витрату 0,5 і 0,75 носимого (возимого) запасу боєприпасів і наявності пального;

у разі пошкодження БМП (БТР) швидко вживати заходів щодо її відновлення;

знати бойові можливості бойової техніки і вогневих засобів противника, їх сильні та слабкі сторони;

постійно вести спостереження, вчасно виявляти противника та негайно доповідати про нього командирі, за командою командира або самостійно знищувати його вогнем;

уміти розпізнавати повітряного противника та вести вогонь по літаках, вертольотах й інших повітряних цілях;

стійко і завзято діяти в обороні, сміливо і рішуче в наступі, знищувати противника усіма можливими способами й засобами, проявляти хоробрість, ініціативу та спритність у бою, надавати допомогу товаришу;

не залишати особисту зброю за будь-яких умов;

бути в готовності замінити у разі потреби товариша, який вибув зі строю;

без дозволу командира не залишати свого місця в бою;

у разі поранення або ураження радіоактивними, отруйними речовинами, біологічними засобами та запалювальною зброєю вживати необхідних заходів само - і взаємодопомоги та продовжувати виконання завдання;

якщо буде наказано слідувати у медичний пункт (місце збору поранених), взяти із собою особисту зброю; захищати командира у бою, у випадку його поранення або загибелі бути готовим взяти на себе командування підрозділом.

Навідник-оператор БМП (навідник гармати танка, кулеметник БТР) зобов'язаний: знати озброєння БМП (танка, БТР), прилади прицілювання і спостереження, постійно утримувати їх у готовності до бойового застосування; знати правила стрільби з гармати і спареного з нею кулемета, пуску протитанкових керованих ракет;

- вміти користуватися комплексом управління озброєння;
- вміти оглядати, готувати до стрільби боеприпаси та укладати їх;
- вміти виявляти і розпізнавати цілі, визначати вихідні дані для стрільби, вести влучний вогонь і знищувати виявлені цілі за командою командира відділення (танка) або самостійно;

- своєчасно доповідати про використання 0,5 і 0,75 запасу боеприпасів;
- під час дій механізованого відділення в пішому порядку постійно вести спостереження за полем бою, сигналами командира відділення, підтримувати вогнем озброєння БМП (БТР) дії відділення;

- систематично перевіряти стан озброєння, прицільних приладів, механізмів заряджання і наведення, проводити їх технічне обслуговування і вивірювання, негайно усувати виявлені несправності й доповідати командирів відділення (танка);

- вміти працювати на радіостанції і переговорному пристрої; вміти вибирати вогневу позицію, обладнувати і маскувати її;

- знати обов'язки командира відділення (танка) і у разі потреби виконувати їх.

Крім того, він повинен вміти вивести бойову машину з-під вогню противника в найближче укриття і допомагати механіку-водію (водію) в проведенні технічного обслуговування і ремонту.

Механік-водій БМП (водій БТР) зобов'язаний:

- знати будову, технічні можливості, правила експлуатації та обслуговування БМП (БТР);

- утримувати бойову машину в постійній готовності до застосування, вчасно проводити її технічне обслуговування; впевнено водити на будь-якій місцевості за будь-яких умов обстановки; вміти долати загородження, водні перешкоди та інші складні ділянки місцевості, готувати машину до подолання водних перешкод, завантаження на транспортні засоби і застосування в особливих умовах;

- знати і виконувати норми завантаження бойової машини, правила посадки і перевезення особового складу;

- вміти готувати до буксирування і буксирувати озброєння та техніку;
- знати і точно виконувати команди, сигнали регулювання та управління;

- витримувати встановлену дистанцію і швидкість руху, місце в похідному і бойовому порядку взводу;

вміти орієнтуватися на місцевості та користуватися схемою маршруту;
знати маршрут руху або напрямок дій свого підрозділу;
під час руху вміло використовувати захисні та маскувальні властивості місцевості; забезпечувати найкращі умови для ведення вогню з гармати (кулемета), вести спостереження, доповідати про виявлені цілі і корегувати вогонь;

зберігати БМП (БТР) від прицільного вогню противника під час пересування на полі бою;

обладнувати окоп, маскувати його і бойову машину, застосовувати захист від ВТЗ;

при виявленні несправності (пошкодження) негайно доповідати командирів і вживати заходів щодо її усунення; знати норми витрати ПММ, не допускати їх перевитрати, своєчасно доповідати командирів про використання 0,5 і 0,75 заправки;

впевнено володіти особистою зброєю, застосовувати її;

знати озброєння бойової машини, вміти заряджати і вести вогонь із гармати і кулемета, а також вміти працювати на радіостанції і переговорному пристрої.

Гранатометник, кулеметник (навідник кулемета), стрілець зобов'язані:

знати способи дій у бою і порядок застосування своєї зброї, її характеристики і можливості; утримувати зброю в справному стані і вміти вести з неї влучний вогонь у будь-яких умовах обстановки, як вдень та і вночі;

постійно спостерігати за полем бою, своєчасно виявляти цілі та негайно їх знищувати за командою командира відділення або самостійно; спостерігати за сусідами й підтримувати їх вогнем; доповідати командирів відділення про використання 0,5 і 0,75 носимого запасу боєприпасів;

вміти користуватися приладами і механізмами, що розташовані в десантному відділенні БМП (БТР); допомагати навіднику-оператору в підготовці та укладанні боєприпасів і технічному обслуговуванні озброєння, а механіку-водію (водію) – у проведенні технічного обслуговування і ремонту БМП (БТР).

Номер обслуги (стрілець – помічник гранатометника) зобов'язаний:

надавати допомогу навіднику зброї (гранатометнику) в піднесенні та підготовці боєприпасів до стрільби, а також обслуговуванні зброї, прикривати його вогнем у бою;

вести спостереження за сигналами командира свого підрозділу і результатами стрільби, вміти коректувати її;

впевнено володіти особистою зброєю і вміти вести з неї влучний вогонь.

Крім того, він повинен вміти вести вогонь з кулемета (гранатомета).

Снайпер зобов'язаний:

знати способи дій в бою і штатну зброю;

утримувати її в справному стані і вміти вести з неї влучний вогонь;

уважно спостерігати за полем бою, виявляти і оцінювати цілі, за командою командира або самостійно знищувати найбільш важливі з них (офіцерів, спостерігачів, обслугу вогневих засобів, снайперів);

діючи у парі вести розвідку, цілевказання і коректування стрільби;

вміти орієнтуватися на місцевості, використовувати захисні та маскувальні властивості місцевості та місцевих предметів для прихованого пересування, вибирати місце для вогневої позиції і обладнувати її.

Озброєння відділення, взводу

Призначення, бойові властивості 5,45-мм ручного кулемета Калашнікова РПК-74

5,45-мм ручний кулемет Калашнікова (рисунок 1) є зброєю механізованого (мотопіхотного) відділення. Він призначений для знищення живої сили і ураження вогневих засобів ворога.

Для стрільби і спостереження в умовах природної нічної освітленості до кулеметів РПК-74Н, РПКС-74Н приєднується нічний стрілецький приціл універсальний (НСПУ) (рисунок 1б).

Умовні позначки:

а – з постійним прикладом (РПК-74); б – з нічним прицілом (РПК-74Н).

Рисунок 1 – Загальний вид 5,45-мм ручного кулемета Калашнікова

Для стрільби з кулемета застосовуються набої із звичайними (із сталевим осердям) і трасуючими кулями.

Із кулемета ведеться автоматичний або одиночний вогонь. Автоматичний вогонь є основним видом вогню; він ведеться короткими (до 5 пострілів) і довгими – до 15 пострілів чергами і безперервно. Подавання набоїв при стрільбі здійснюється із коробчатого магазину ємністю на 45 набоїв. Магазины автомата і кулемета взаємозамінні.

Прицільна дальність стрільби – 1000 м. Найбільш дійсний вогонь по наземних цілях на дальності до 600 м, а по літакам, гелікоптерам і парашутистам на дальності до 500 м.

Дальність прямого пострілу:

по грудній фігурі – 460 м, по бігучій фігурі – 640 м.

Темп стрільби – близько 600 пострілів за хвилину.

Бойова швидкострільність: при стрільбі чергами – до 150 пострілів у хвилину; під час стрільби поодинокими пострілами – до 50 пострілів за хвилину.

Вага кулемета із спорядженими набоями магазином: РПК-74 – 5,46 кг; РПК-74Н – 7,76 кг; РПКС-74 – 5,61 кг; РПКС-74Н – 7,91 кг.

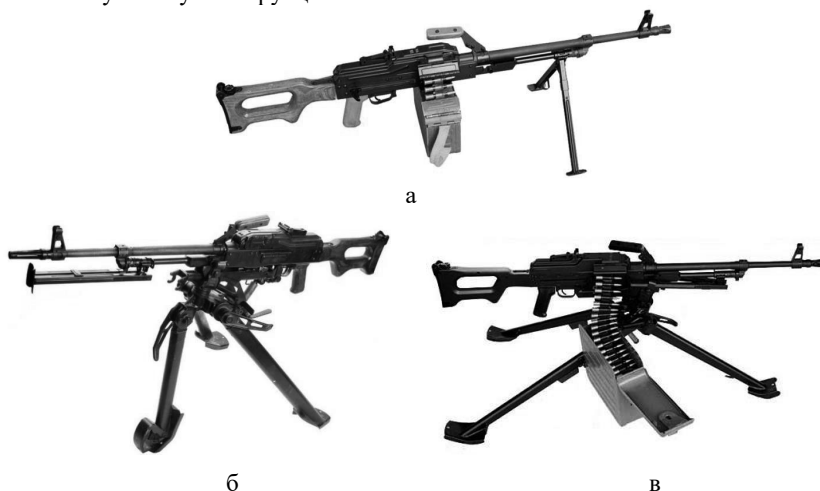
Призначення, бойові властивості 7,62-мм кулеметів Калашнікова

7,62-мм кулемети Калашнікова (ПК, модернізований ПКМ, на станку ПКС, модернізований на станку ПКМС, бронетранспортерний ПКБ, модернізований бронетранспортерний ПКМБ і танковий ПКТ) є могутньою автоматичною зброєю і призначені для знищення живої сили і ураження вогневих засобів противника.

Кулемети ПК і ПКМ (рисунок 2 а) мають сошку.

Кулемет ПКС – це кулемет ПК, встановлений на триножному станку конструкції Саможенкова (рисунок 2 б).

Кулемет ПКМС (рисунок 2 в) – це кулемет ПКМ, встановлений на триножному станку конструкції Степанова.

Умовні позначки:

а – кулемет ПКМ; б – кулемет ПКС, в – кулемет ПКМС.

Рисунок 2 – Загальний вигляд кулеметів Калашнікова

Для стрільби і спостереження в умовах природної нічної освітленості до кулеметів Калашнікова, що мають в скороченому найменуванні додаткову букву «Н» (наприклад, *ПКМШН*), приєднується нічний стрілецький приціл. Місця кріплення кулеметів ПК і ПКМ – на станках конструкції Саможенкова і Степанова уніфіковані, тобто кулемет ПК можна установити на станку конструкції Степанова, а кулемет ПКМ – на станку конструкції Саможенкова.

Для стрільби з кулемета застосовуються патрони із звичайними, трасуючими і бронебійно-запальними кулями.

Стрільба з кулемета ведеться короткими (до 10 пострілів) і довгими (до 30 пострілів) чергами і безупинно.

Подача патронів у приймач при стрільбі здійснюється з металевої патронної стрічки, покладеної в коробку ємністю 100, 200 чи 250 патронів.

Найбільш дійсний вогонь з кулемета по наземних і повітряних цілях ведеться на дальності до 1000 м. Прицільна дальність стрільби – 1500 м.

Дальність прямого пострілу по грудній фігурі – 420 м, по фігурі, що біжить – 650 м.

Темп стрільби (технічна швидкострільність) – майже 650 постр./хв.

Бойова швидкострільність – до 250 постр./хв.

Маса кулеметів: ПК – 9 кг, ПКМ – 7,5 кг, ПКС – 16,5 кг, ПКМС – 12 кг, ПКБ – 18,6 кг, ПКМБ – 17 кг і ПКТ – 10,5 кг.

Маса коробки на 100 патронів зі спорядженою стрічкою – 3,9 кг (полегшені коробки – 3,4 кг); на 200 патронів зі спорядженою стрічкою – 8 кг (полегшеної коробки – 6,2 кг); на 250 патронів зі спорядженою стрічкою – 9,4 кг. Інші дані про кулемети приведені в додатку 2 до цього Довідкового матеріалу.

Охолодження ствола кулемета – повітряне, що допускає ведення безупинного вогню з кулеметів ПК, ПКС до 500 пострілів, з кулеметів ПКМ і ПКМС – до 400 пострілів, після чого при необхідності продовження стрільби нагрітий ствол необхідно замінити запасним, а при відсутності запасного ствола нагрітий ствол остудити водою (снігом).

Модернізований кулемет КМ-7,62 розроблений на заводі «Маяк» за схемою кулемета ПКМ (рисунок 3).

Рисунок 3 – Кулемет Калашнікова КМ-7,62

У КМ значно знизилася вага і підвищилась зручність експлуатації, у порівнянні з початковим кулеметом Калашнікова. Вага кулемета була зменшена на 1,5 кг. Модернізований кулемет отримав назву «КМ». Основою українського кулемета є кулемет Калашнікова модернізований ПКМ. Кулемет КМ-7,62 призначений для ураження живої сили противника і його технічних засобів, а також для ураження повітряних цілей.

У модернізованій моделі кулемета Калашнікова КМ-7,62 вдалося вдосконалити ряд характеристик кулемета, у порівнянні із звичайним кулеметом Калашнікова:

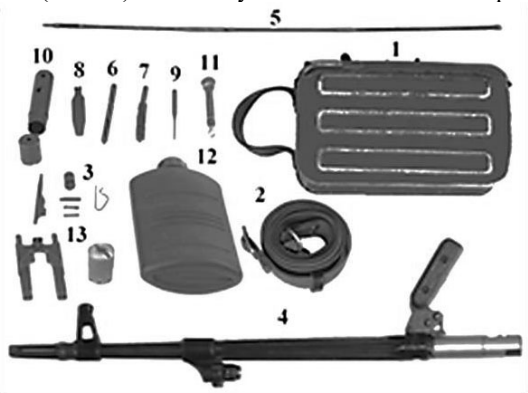
- зникло оребрення ствола кулемета,
- змінена конструкція полум'ягасника,
- ефективнішою стала рукоятка перезарядження і потиличник прикладу,
- удосконалена пускова скоба,
- підвищена жорсткість кришки ствольної коробки завдяки поздовжнім ребрам.

Крім цього була розроблена м'яка коробка для патронів, яка складається і важить разом з патронами 8 кг. Після відпрацювання цю коробку можна скласти, а після перезарядки знову використовувати.

КМ-7,62 може вести вогонь як з двонової складаної вперед сошки, так і з триноги Степанова.

У комплект кулемета входять: коробки з патронними стрічками, приладдя, ремінь, чохол, запасні частини і запасний ствол (рисунок 4).

Кулемети ПКМ (ПКМС) комплектуються полегшеними коробками.

Умовні позначки:

- 1 – коробка з патронними стрічками; 2 – ремінь; 3 – запасні частини; 4 – запасний ствол.
Приладдя: 5 – шомпол; 6 – протирка; 7 – йоржик; 8 – викрутка; 9 – вибивач; 10 – пенал;
11 – викидач; 12 – мастильниця; 13 – пристрої для стрільби холостими набоями.

Рисунок 4– Комплект кулемета ПКМ

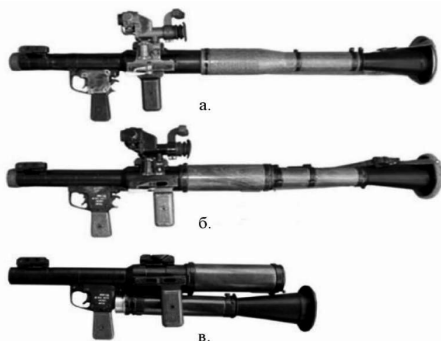
Призначення, бойові властивості РПГ-7В

Ручний протитанковий гранатомет (далі – РПГ) призначений для боротьби з танками, іншими броньованими та неброньованими засобами противника, знищення живої сили противника, яка знаходиться у легких сховищах, спорудах міського типу, бункерах, а при застосуванні пострілу типу ОГ-7В і на відкритій місцевості.

Стрільба з гранатомету проводиться пострілами ПГ-7В, ПГ-7ВМ, ПГ-7ВЛ, ПГ-7ВС, ПГ-7ВС1, ПГ-7ВР з надкаліберною протитанковою гранатою кумулятивного типу, а також каліберним пострілом ОГ-7В та надкаліберним фугасним пострілом ТБГ-7В.

Гранати мають бронєбійність, яка дає можливість вести ефективну боротьбу з усіма типами сучасних танків, самохідно-артилерійськими установками та бойовими броньованими машинами противника.

На озброєнні механізованих підрозділів ЗС України знаходяться гранатомети РПГ-7В (див.рис.5), а ДШВ (десантно-штурмових військ) – РПГ-7Д та РПГ-7В.

Умовні позначки:

а – РПГ-7 В; б – РПГ-7Д; в – РПГ-7Д у складеному стані (для десантування).

Рисунок 5 – Ручний протитанковий гранатомет

Гранатомет являє собою динамо-реактивну зброю з уширеною каморою. Особливість такої зброї є в тому, що його ствол з казенної частини має отвір, через який при пострілі витікає велика частина порохових газів, при цьому виникає реактивна сила, яка діє на ствол вперед, та врівноважує силу пострілу. В гранатометі – граната кумулятивної (уламкової, термобаричної) дії при пострілі вистрілюється зі ствола силою тиску порохових газів (динамічна дія), а реактивна сила, що виникає при витіканні назад із ствола газів, врівноважує силу віддачі (реактивна дія).

В таблиці 1.1 приведені тактико-технічні характеристики гранатомета.

Таблиця 1.1

Тактико-технічні характеристики гранатомета

Вагові характеристики, кг	
РПГ-7Д з оптичним прицілом	6,7
РПГ-7В з оптичним прицілом	6,3
Оптичний приціл ПГО-7В (В2, В3)	0,62
Калібр гранатомета	40
Довжина, мм	
РПГ-7Д в бойовому положенні	960
РПГ-7Д в положенні на десантування	630
РПГ-7В	950
Ресурс ствола, пострілів	
РПГ-7В	300
РПГ-7Д	250
РПГ-7В2	350
Бронепробійність, мм	
Постріл ПГ-7В	260
Постріл ПГ-7ВМ	300
Постріл ПГ-7ВС і ПГ-7ВС1	360-400
Постріл ПГ-7ВЛ	до 500
Постріл ПГ-7ВР “Резюме”	600

ЗМІСТ

ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА СТРУКТУРА ПІДРОЗДІЛІВ РОДІВ ВІЙСЬК СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	3
1.1 Призначення механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України. Організаційно-штатна структура та озброєння механізованого відділення. Роль та місце солдата в загальновійськовому бою	3
ТЕМА 2. ОСНОВНІ ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВИЧКИ СОЛДАТА В БОЮ	24
2.1. Склад, припасування спорядження, догляд за ним. Бойовий комплект і його розміщення в предметах екіпірування	24
2.2. Правила звукового, світлового маскування. Пояснення необхідності звукового, світлового маскування, ознайомлення зі способами звукового, світлового маскування	34
2.3. Пересування солдата в бою різними способами. Вибір та заняття вогневої позиції (місця для стрільби, ям, канав, пагорбів, дерев та інших місцевих предметів. Розчищення сектора стрільби, підготовка зброї та боєприпасів до бою	40
2.4. Спостереження і доповідь з використанням алгоритму 3D, ACE. Ознайомлення з форматом доповіді 3D, ACE. Практичні заняття з використанням	48
2.5. Вибір орієнтирів	49
2.6. Дії військовослужбовця в умовах застосування противником та виявлення ударних та розвідувальних БпЛА	56
1. РІВЕНЬ ВІЙСЬКОВОЇ-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ	65
2. ЗАВДАННЯ	65
3. ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	66
4. УМОВИ ВИКОНАННЯ	68
5. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ	72
6. ОЦІНОЧНІ ЛИСТИ	83

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА (КУРС ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ)

ЗА ПРОГРАМОЮ БАЗОВОЇ
ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ
(ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ,
ВЕРСІЯ 5, ТЕРМІН НАВЧАННЯ 1,5 МІСЯЦІ)

ЗІ ЗМІНАМИ ТА ДОПОВНЕННЯМИ
(ОД АУ ГШ ЗС УКРАЇНИ №22113/С ВІД 22.02.2025)

Підписано до друку 04.08.2025 р. Формат 60х84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 6,0. Тираж 100 прим.

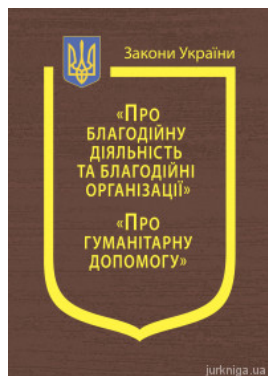
ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

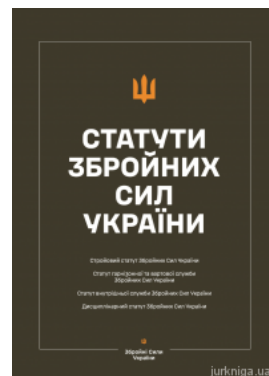
Книги, які можуть вас зацікавити

Конституція України.
Алерта

Закони України: "Про
благодійну діяльність
та благодійні
організації", "Про
гуманітарну допомогу"

Статути збройних сил
України

Кримінальний кодекс
Республіки Болгарія

Тренування з правил
застосування зброї.
Тимчасові методичні
рекомендації

Вступ до цифрової
криміналістики

Перейти до галузі права
Військове право

Перейти на сайт →